

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

מצוקת תקציב וכוח-אדם במכון הלאומי לרפואה משפטית

מוגש לוועדת העבודה, הרווחה והבריאות

1

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 8240 640 - 02

פקס: 6103 649 - 02

www.knesset.gov.il/mmm

כתיבה: שלי לוי

אישור: שרון סופר, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

י"ט באייר תשס"ז

7 במאי 2007

תמצית

מסמך זה נכתב לקראת דיון בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת בנושא **מצוקת תקציב וכוח-אדם במכון הלאומי לרפואה משפטית**.

המכון הלאומי לרפואה משפטית הוא המוסד היחיד בישראל המספק שירותים רפואיים משפטיים. בין השירותים שהמכון מספק: ניתוח גופות לצורך חקירת מקרי מוות פתאומי ובלתי צפוי; עריכת בדיקות קליניות של קורבנות אלימות מינית ופיזית ושל חשודים בעבירות פליליות; מתן עדות בבתי משפט ועוד. המכון כפוף למשרד הבריאות ומנוהל על-ידי המרכז הרפואי "אסף הרופא".

בשנות קיומו של המכון גדלו מטלותיו בהתאם לגידול האוכלוסייה, ההחמרה במצב הביטחוני והעלייה בשיעורי הפשיעה, אולם היקף התקציב וכוח-האדם נותרו כמעט בלא שינוי. לטענת משטרת ישראל ומשרד המשפטים, שהם הלקוחות המרכזיים של המכון, מצוקת כוח-האדם במכון משפיעה על טיב השירות הניתן להם וגורמת לעיכובים בהליכים פליליים.

למכון הוקצו 33.5 תקני כוח-אדם, ושלושה מהם אינם מאוישים: 1 תקן לרופא משפטי, 1.75 תקן לעובד מעבדה ורבע תקן לעובד סוציאלי.

מצוקת כוח-האדם במכון נובעת לא רק מאי-איוש התקנים הקיימים. היקף התקנים שהוקצו למכון אינו תואם את היקף פעילותו ואת היקף הדרישות המופנות אליו. מתוכנית החומש לשדרוג המכון שהגישה הנהלת המכון למשרד הבריאות עולה כי **למכון חסרים 19 תקנים – שמונה תקנים לרופאים משפטיים ו-11 תקנים לעובדים רפואיים אחרים**.

נוסף על כך, יש קושי בגיוס מדענים למעבדה הביולוגית במכון, בעיקר בשל התגמול הנמוך המוצע להם. בשנים האחרונות ניכרת גם ירידה בביקוש להתמחות ברפואה משפטית, הנמשכת חמש שנים. בעשר השנים האחרונות סיימו שמונה מתמחים את התמחותם במכון, שניים מהם עובדים בו כיום.

בסיס התקציב העומד לרשות המכון גם הוא אינו מאפשר לו לספק שירות הולם. **ממשרד הבריאות נמסר כי התקציב השנתי של המכון כיום, 8,076,000 ש"ח, אינו מספק, וכי המכון זקוק לתקציב שנתי בסך 12,363,000 ש"ח**.

ממשרד הבריאות נמסר עוד כי נוסף על האמור נדרשת תוספת תקציבית חד-פעמית לצורך שדרוג המכון והשירותים שעליו לספק, בסך 3,987,000 ש"ח, שיינתנו בפריסה על פני חמש שנים. מהמכון נמסר כי בשל מגבלות תקציב טכנולוגיות חדשות הנחוצות למכון מוכנסות אליו בקצב איטי מאוד.

בתחילת שנת 2007 התכנסו מנכ"ל משרד הבריאות, מנכ"ל המשרד לביטחון הפנים ומנכ"ל משרד המשפטים והחלו בעיצוב תוכנית תקציבית למכון, שנכללים בה השקעות בפיתוח, עדכון הציוד, בחינת מצבת כוח-האדם הדרושה ועוד.

ממשרד האוצר נמסר כי הוא אינו מכיר את התוכנית התקציבית לשדרוג המכון וכי עד לסיום כתיבת מסמך זה לא נתקבלה ממשרד הבריאות פנייה בנושא. עוד נמסר כי בתקציב לשנת 2007 ניתנה למשרד הבריאות תוספת תקציבית בסך חצי מליון ש"ח לצורך הוספת שני תקנים של רופאים משפטיים במכון, בעיקר כדי לתגבר את מערך הבדיקות הקליניות של נפגעי תקיפה מינית. מהמכון נמסר כי תוספת זו טרם הועברה אליו.

מסמך זה נכתב לקראת דיון בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת בנושא **מצוקת תקציב וכוח-אדם במכון הלאומי לרפואה משפטית**. במסמך יוצגו מחלקות המכון ותפקידן, נתונים על פעילות המכון, על היקף כוח-האדם בו ועל המחסור בתקנים ובכוח-אדם. נוסף על כך יימסר מידע על תקציב המכון ועל הפעולות שהגורמים הנוגעים בדבר נוקטים כדי לשפר את מצבו.

נציין כי הנהלת המרכז הרפואי "אסף הרופא", המנהלת את המכון הלאומי לרפואה משפטית, העבירה למנכ"ל משרד הבריאות בחודש פברואר 2007 תוכנית חומש מפורטת לשדרוג המכון.

1. מבוא

המכון הלאומי לרפואה משפטית על שם ל' גרינברג (להלן: המכון)¹ נוסד בשנת 1954 ונמצא בשכונת אבו-כביר שבדרום תל-אביב. בשנים הראשונות לקיומו שימש המכון מחלקה של האוניברסיטה העברית בירושלים. משנת 1975 הוא כפוף למשרד הבריאות ומשנת 1988 הוא מסונף לפקולטה לרפואה באוניברסיטת תל-אביב.² ביוני 2004 העביר שר הבריאות דאז, דני נוה, את ניהול המכון להנהלת בית-החולים הממשלתי "אסף הרופא", עקב ליקויים רבים שהתגלו בהתנהלותו.³

המכון הלאומי לרפואה משפטית הוא המוסד היחיד בישראל המספק שירותים רפואיים משפטיים.⁴ שירותיו ניתנים לגורמים ממשלתיים כגון משרד הביטחון (וצה"ל), משרד הבריאות, משרד המשפטים והמשרד לביטחון הפנים. המכון מספק שירותים גם לגורמים נוספים, ובהם האו"ם.

השירותים שהמכון הלאומי לרפואה משפטית נותן:⁵

- נתיחת גופות לצורך חקירת מקרי מוות פתאומי ובלתי צפוי כגון תאונות, התאבדות, מקרי רצח, חשד לרשלנות רפואית, מוות בעריסה וכדומה;
- ניתוח קורבנות מחלות זיהומיות קשות ומידבקות שבת-החולים אינם מוכנים לנתחם מחשש להידבקות בשל ציוד מיגון לא מספק;
- זיהוי קורבנות (בעיקר במקרי אסון רב-נפגעים) והערכת גיל;
- עריכת בדיקות קליניות של קורבנות אלימות מינית ופיזית ושל חשודים בעבירות פליליות;
- מתן חוות דעת על-פי מסמכים רפואיים וטכניים ומתן עדות בבתי-משפט ברחבי הארץ;
- הוראת רפואה משפטית – המכון משמש גם מוסד מוכר להתמחות ברפואה משפטית.

---

¹ המכון הוקם בסיוע משפחתו של שופט בית-המשפט העליון ל' גרינברג מדרום-אפריקה.
² פרופ' יהודה היס, "רפואה משפטית בישראל", **רפואה ומשפט** גיליון 19, נובמבר 1998, עמ' 71–73, וגם: משה דה-פז, "נתיחות רפואיות משפטיות בישראל, **רפואה ומשפט** גיליון 26, מאי 2002, עמ' 57–61, ואתר האינטרנט של משרד הבריאות, <http://www.health.gov.il/units/forensic/index.htm>, כניסה: 27 בפברואר 2007.
³ אתר האינטרנט של משרד הבריאות, <http://www.health.gov.il/news/news.asp?ID=218>, כניסה: 27 בפברואר 2007.
⁴ בבתי-החולים בישראל נעשות נתיחות לאחר המוות, באישור המשפחה, אולם אלה נעשות אך ורק כדי לאשר או להפריך הבחנות רפואיות שהובילו למוות, ולא לצורך חקירה פלילית.
⁵ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.

2. מחלקות המכון

במכון הלאומי לרפואה משפטית פועלות המחלקות האלה:⁶

1. **אגף רופאים משפטיים**;
2. **מעבדה לביולוגיה משפטית** – העוסקת בזיהוי גופות בשיטות גנטיות ומסייעת בפענוח מקרי פשע חמורים באמצעות ראיות ביולוגיות;
3. **מעבדה היסטולוגית** – העוסקת בהכנת תכשירים לצפייה במיקרוסקופ;
4. **מעבדה אנתרופולוגית** – העוסקת בבדיקת שלדים וחלקי גופות לשם הערכת גיל, מין, גובה, מוצא, סימני מחלה וכדומה;
5. **מחלקת צילום רפואי**;
6. **מחלקת עוזרי פרוסקטור (טכנאי נתיחה)**;
7. **יחידה אדמיניסטרטיבית, יחידת יעוץ משפטי, יחידת אפסנאות ומחלקת משאבי אנוש.**

3. נתונים על פעילות המכון

פעילות המכון הלאומי לרפואה משפטית בשנים 2006–2000⁷

2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	מספר הפעולות
757	837	836	922	1,057	1,281	1,331	נתיחת גופות
1,034	998	1,160	1,095	1,313	1,025	998	בדיקות חיצוניות של גופות
622	627	661	542	695	551	576	בדיקות קליניות
68	56	90	97	90	100	106	מתן עדות בבית-משפט
144	111	90	121	117	120	120	גיבוש חוות דעת על-פי מסמכים רפואיים וטכניים
35	34	54	64	69	77	77	חניטות
812	782	752	823	831	938	1,136	בדיקות היסטולוגיות

נתיחת גופות

נתיחה רפואית משפטית היא ניתוח גופות לצורך חקירת מקרי מוות לא טבעי. שלושה חוקים מרכזיים מסדירים את נושא הנתיחות המשפטיות בישראל: **חוק האנטומיה והפתולוגיה, תשי"ג-1953**,⁸ **חוק חקירת סיבות מוות, תשי"ח-1958**,⁹ ו**חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955**.¹⁰

⁶ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.
⁷ שם.

בעקבות 1%–2% מכלל הפטירות בשנה (כ-39,000 במספר) נעשית נתיחה רפואית משפטית במכון.¹¹

מהטבלה שהוצגה לעיל עולה כי במהלך השנים פחת מספר הנתיחות שנעשו במכון ביותר מ-50% – מ-1,331 בשנת 2000 ל-757 בשנת 2006.

מהמכון נמסר כי הירידה במספר הנתיחות נובעת בעיקר מקשיי המשטרה לקבל את אישור המשפחות לערוך נתיחות, בעיקר בשל הירידה הניכרת בתדמיתו של המכון.¹²

ממשטרת ישראל נמסר כי הסיבה לירידה במספר הנתיחות היא מצוקת כוח-האדם במכון, שבעטייה ההמתנה לנתיחות ממושכת יותר, היכולת של רופאי המכון לצאת לזירות מחוץ למכון פחותה, ועל המשטרה מופעלים לחצים גדלים והולכים להפחית את מספר הבקשות לנתיחה ולהסתפק בבדיקות חיצוניות. במשטרה סבורים כי "אין ספק שהדבר פוגע באיכות חוות הדעת והראיות המופקות לכל צורך בנושא חקירת מוות בלתי טבעי".¹³

בדיקות קליניות של נפגעי עבירה

כאמור, אחד מתפקידי הרופאים המשפטיים של המכון הלאומי לרפואה משפטית הוא עריכת בדיקות משפטיות קליניות לנפגעי תקיפה מינית ולנפגעי אלימות. פרק ו' בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), התשנ"ו-1996, מסדיר את הבדיקה של נפגעי עבירה ובכלל זה בדיקה גינקולוגית של נפגעות עבירת מין. בדיקה זו היא משפטית, ואינה רפואית; היא נעשית בידי רופאים משפטיים לצורך איסוף ראיות כחלק מחקירה פלילית.¹⁴

בבדיקה של קורבנות עבירת מין נבדק הגוף, כדי לאתר סמני חבלה ואלימות, ונעשית בדיקה ספציפית של איברי המין, לצורך מציאת נתונים וממצאים אנטומיים הנדרשים להוכחה שהתקיים מגע מיני. באיסוף הראיות נכללים צילום הראיות ולקיחת דגימות מגוף הנבדק, ולנפגעים בוגרים נערך גם תשאול על עברם הרפואי והמיני ועל אופי העבירה שנעשתה בהם.¹⁵

---

⁸ החוק קובע כי מותר לרופא לנתח גווייה לשם קביעת סיבת המוות או כדי להשתמש בחלק ממנה לריפוי אדם, אם שלושה רופאים שהוסמכו לכך אישרו זאת. בשנת 1981 תוקן החוק כך שהוא מחייב קבלת הסכמתו של בן משפחת הנפטר לעריכת הנתיחה. עוד נקבע בחוק כי הנתיחה תיעשה רק אם בן משפחה באותה דרגת קרבה של מי שהסכים לנתיחה או בן משפחה בדרגת קרבה שלאחריו לא יביע בכתב התנגדות לנתיחה. החוק קובע עוד כי ההוראות בדבר הסכמת בני המשפחה לא יחולו במקרה של מלחמה או של פיגוע המוני או בעת תאונה או אסון שגרם למספר רב של נפגעים. נציין כי גופת אדם שבחיו הביע בכתב התנגדות לכך שגווייתו תנותח לא תנותח גם אם בני המשפחה ייתנו את הסכמתם לנתיחת גופתו. לעומת זאת, אם אדם הסכים בחיו שגווייתו תנותח, מותר לנתח את גופתו על אף התנגדות המשפחה.

⁹ החוק קובע כי שופט חוקר רשאי לצוות לקיים בדיקה או נתיחת גווייה בידי רופא או מומחה אחר אם לדעתו הדבר דרוש לבירור סיבת המוות בחקירה.

¹⁰ חוק זה קובע שאם חייל מת ויש יסוד סביר לחשש שסיבת מותו אינה טבעית או שמותו נגרם בעבירה, או בהיותו במעצר או בהיותו מאושפז בבית-חולים לחולי נפש, הפרקליט הצבאי הראשי רשאי למנות שופט חוקר לחקור את סיבת מותו. השופט רשאי לצוות על נתיחת הגופה אם הוא סבור שהדבר דרוש לבירור סיבת המוות.

¹¹ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.

¹² שם.

¹³ תני"צ עזי צדוק, ראש חטיבת זיהוי פלילי, משטרת ישראל, מכתב, 8 במרס 2007.

¹⁴ ד"ר בצלאל בלוק, "בדיקה רפואית משפטית של קורבנות אונס", רפואה ומשפט גיליון 10, מאי 1994, עמ' 19–26, וגם: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בדיקת רופא מומחה לרפואה משפטית לילדים נפגעי תקיפה מינית, כתבה אתי וייסבלאי, 23 בינואר 2007.

¹⁵ שם.

משנת 2004 נפגעות תקיפה מינית נבדקות בידי הרופאים המשפטיים של המכון במרכז לטיפול בנפגעות תקיפה מינית בבית-החולים "וולפסון" בחולון, ולא במכון עצמו.¹⁶

לפי נתוני משטרת ישראל, בשנים 2004–2006 הפנתה המשטרה 1,001 נפגעי תקיפה מינית לבדיקת רופא משפטי במכון.¹⁷

על-פי נתוני המכון, בשנים אלה ערכו רופאי המכון 1,910 בדיקות קליניות (כ-600 בשנה), יותר מ-90% מהן היו של נפגעות תקיפה מינית ושל נפגעי אלימות, והשאר של חשודים בביצוע עבירה.¹⁸

נגישות הרופאים המשפטיים לנפגעות תקיפה מינית ברחבי הארץ, מחוץ לאזור המרכז, נמוכה מאוד. נפגעות מצפון הארץ ודרומה המגיעות לבית-החולים "וולפסון" נבדקות בידי רופא משפטי, ואולם רבות אחרות, המאושפזות בבתי-חולים בצפון הארץ ובדרומה, אינן נבדקות בידי רופא משפטי.

נציין כי במענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת אל פרקליטות המדינה בנושא בדיקת ילדים נפגעי תקיפה מינית בידי רופא מומחה לרפואה משפטית נמסר כי **"..הפרקליטות עומדת על כך שבדיקותיהן של נפגעות בגירות תתבצעה על-ידי רופאים משפטיים ועל-ידיהם בלבד"**.¹⁹ בפרקליטות סבורים כי בדיקת רופא מומחה ברפואה משפטית היא הבדיקה המתאימה לצורך איסוף ראיות מנפגעי תקיפה מינית, הן מנקודת המבט המקצועית והן מנקודת המבט המשפטית. מבחינה משפטית יש לבדיקת רופא משפטי ולעדויותו משקל רב בבית-המשפט, ומומחה פרטי יתקשה לערער עליה.²⁰

עוד נמסר מהפרקליטות כי עמדת הגורמים המקצועיים היא כי יש צורך בבדיקת נפגעות תקיפה מינית במרכזים הרפואיים ברחבי הארץ, אולם נראה שלא יהיה אפשר להרחיב את השירות בזה בלא שינוי במצב כוח-האדם במכון.²¹ **מהמכון נמסר כי בשל מצוקת כוח-האדם אין אנשיו יכולים לערוך בדיקות מחוץ למרכז הארץ.²²**

¹⁶ ד"ר ריקרדו נחמן, המרכז לרפואה משפטית, שיחת טלפון, 30 באפריל 2007.

¹⁷ תני"צ עזי צדוק, ראש חטיבת זיהוי פלילי, משטרת ישראל, מכתב, 8 במרס 2007.

¹⁸ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007, וגם: ד"ר ריקרדו נחמן, המרכז לרפואה משפטית, שיחת טלפון, 30 באפריל 2007.

¹⁹ עו"ד דפנה ביינוול, פרקליטות המדינה, מכתב, 10 בדצמבר 2006.

²⁰ ראו: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בדיקת רופא מומחה לרפואה משפטית לילדים נפגעי תקיפה מינית, כתבה אתי וייסבלאי, 23 בינואר 2007.

²¹ עו"ד הרן רייכמן, עוזר משפטי למנכ"ל, משרד המשפטים, מכתב, 7 מאי 2007.

²² ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.

4. כוח-האדם במכון

4.1. מצבת כוח-האדם

כיום מועסקים במכון לרפואה משפטית 35 עובדים²³ בתחומים שונים, כמפורט בטבלה שלהלן.

מצבת כוח-האדם במכון לרפואה משפטית²⁴

מספר התקנים שאינם מאוישים	מספר התקנים המאוישים	מספר התקנים שהוקצו	המקצוע
1	6	7	רופא משפטי
1.75	5	6.75	עובד מעבדה
-	6	6	עוזר לפרוסקטור
0.25	0	0.25	עובד סוציאלי
-	1	1	יועץ משפטי
-	13.5	13.5	עובד מינהל ומשק
3	30.5	33.5	סך הכול

מהנתונים שבטבלה עולה כי לא כל התקנים שהוקצו למכון מאוישים – תקן אחד לרופא משפטי ו-1.75 תקן לעובד מעבדה אינם מאוישים. גם רבע תקן לעובד סוציאלי אינו מאויש כיום, אולם במידת הצורך המכון נעזר בעובדים סוציאליים של בית-החולים "אסף הרופא".²⁵

יצוין כי הנתונים שהתקבלו ממשרד הבריאות שונים במקצת מאלה שבטבלה. לפי משרד הבריאות הוקצו למכון 34.25 תקנים, ו-32 מהם מאוישים. התקנים שאינם מאוישים הם 1 תקן לרופא משפטי ו-1.25 תקן לעובד מעבדה.²⁶

4.2. המחסור בתקנים במכון

מצוקת כוח-האדם במכון לרפואה משפטית נובעת לא רק מאי-איוש התקנים הקיימים, אלא מכך שהתקנים שאושרו למכון אינם תואמים את היקף פעילותו ואת היקף הדרישות המופנות אליו. מהמכון

²³ הגב' מירי כהן, עוזרת בכירה למנכ"ל משרד הבריאות, מכתב, 25 במרס 2007.

²⁴ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.

²⁵ שם.

²⁶ הגב' מירי כהן, עוזרת בכירה למנכ"ל משרד הבריאות, מכתב, 25 במרס 2007.

נמסר כי בשנות פעילותו התרחבו מטלותיו בהתאם לגידול האוכלוסייה, ההחמרה במצב הביטחוני והעלייה בשיעורי הפשיעה, אולם התקציב וכוח-האדם במכון נותרו כמעט בלא שינוי.²⁷

בתוכנית החומש שהגישה הנהלת המכון למנכ"ל משרד הבריאות נדרשה תוספת תקנים בתחומים שונים. בחלק זה של המסמך נציג בהרחבה שני אגפים מרכזיים של המכון הסובלים ממחסור בתקנים: אגף הרופאים המשפטיים ואגף המעבדה המשפטית. כמו כן נדון בחלק זה של המסמך בבעייתיות הקיימת בכל הקשור לגיוס מתמחים ברפואה משפטית. להלן פירוט התחומים שבהם דרושה תוספת תקנים ומספר התקנים החסר בכל תחום.

28. התקנים הדרושים למכון

המקצוע	מספר התקנים החסרים	הערות
רפואה משפטית	8	תוספת זו חושבה על סמך ההמלצה בספרות המקצועית בתחום הרפואה המשפטית, ולפיה יש צורך ברופא משפטי אחד לכל הפחות ל-500,000 איש.
מעבדה אנתרופולוגית	1	העסקת עובד מעבדה אנתרופולוגית במכון ממומנת בכספי משטרת ישראל. כיום יש במכון רק עובדת אחת כזאת, וכאשר היא בחופשה לא נערכות בדיקות.
מעבדה טוקסיקולוגית	5	כיום אין במכון מעבדה טוקסיקולוגית. בתוכנית החומש נכתב כי יש להקים את המעבדה מחדש, עם חמישה תקנים.
מעבדה ביולוגית	2	שני מדענים עם תואר שני ושלישי
מעבדת צילום והדמיה	1	טכנאי רנטגן
פרוסקטורים	2	שני עוזרים לפרוסקטורים
סך הכול	19	שמונה רופאים משפטיים ו-11 עובדים רפואיים אחרים

אגף הרופאים המשפטיים

לפי נתוני משרד הבריאות, בשנת 2004 היו בישראל 11 רופאים מומחים בתחום הרפואה המשפטית, רק ארבעה מהם מתחת לגיל 65, כלומר 0.001 ל-1,000 נפש.²⁹

כיום מועסקים במכון שלושה רופאים משפטיים מומחים ושלושה רופאים מתמחים. כל הרופאים עובדים במשרה מלאה, ומוקצות להם 30 תורנויות ו-60 כוננויות. יש מחסור חמור ברופאים משפטיים במכון; רוב העבודה מוטלת על שלושת הרופאים המומחים, והם נדרשים לערוך נתיחות ובדיקות חיצוניות, לכתוב חוות דעת, למסור עדות בבתי-משפט, לערוך בדיקות קליניות, להגיע לזירות אירוע ולכתוב חוות דעת על-פי מסמכים. נוסף על כך מתפקידם ללמד את המתמחים לעשות את הפעולות

²⁷ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.

²⁸ משרד הבריאות, תוכנית חומש המכון הלאומי לרפואה משפטית- פברואר 2007, התקבל ב-26 באפריל 2007.

²⁹ משרד הבריאות, כוח-אדם במקצועות הבריאות – 2004, ירושלים 2005.

האלה ולפקח על עבודתם. רופאי המכון הבכירים אף משתתפים בהוראת המקצוע בבתי-הספר לרפואה ולמשפטים ברחבי הארץ.³⁰

נציין כי נתיחה רגילה, בגופה שאין בה פגיעות מורכבות, נעשית בידי רופא משפטי, עוזר לפרוסקטור, צלם רפואי ולעתים טכנאי רנטגן, והיא נמשכת כשעה אחת. נתיחה מורכבת, בגופה שיש בה פגיעות רבות, נעשית בידי רופא משפטי, ולעתים אף שני רופאים, עוזר לפרוסקטור, צלם רפואי וטכנאי רנטגן, ועשויה להימשך עד שש שעות. כתיבת חוות דעת של רופא משפטי ובדיקתה עשויות להימשך ימים אחדים.³¹

מהמכון נמסר כי כדי לספק שירות ראוי בכל הפעילויות בכל רחבי הארץ יש צורך ב-14 תקנים לרופאים משפטיים, דהיינו יש להוסיף על ששת התקנים הקיימים והמאוישים כיום במכון עוד שמונה.³²

ממשרד האוצר נמסר כי בתקציב לשנת 2007 ניתנה למשרד הבריאות תוספת תקציבית בסך חצי מיליון ש"ח לצורך הוספת שני תקנים של רופאים משפטיים במכון, בעיקר כדי לתגבר את מערך הבדיקות הקליניות של נפגעי תקיפה מינית.³³ מהמכון לרפואה משפטית נמסר כי תוספת זו טרם הועברה אליו.³⁴

המעבדה הביולוגית המשפטית³⁵

אגף נוסף הסובל ממצוקת כוח-אדם הוא המעבדה לביולוגיה משפטית. מעבדה זו היא הגוף המדעי היחיד בארץ העוסק בזיהוי חללים, חלקי גופות ועצמות. במעבדה גם נבדקים מוצגים פליליים לצורך סיוע למשטרה בפענוח מקרי רצח חמורים ונערכות בדיקות דנ"א בעבור כ-200 תיקים בשנה.

בצוות המדענים במעבדה היום שלושה עובדים, ובהם מנהלת המעבדה ושתי טכנאיות. למעבדה חסרים שני תקני מדענים נוספים כדי לאפשר עבודה ברמה סבירה.

מהמכון נמסר כי יש קושי של ממש בגיוס מדענים מרקע מתאים, מהסיבות האלה: ראשית, בוגרי תואר שני ותואר שלישי המעוניינים לקבל תעודת הכרה במעמד עובד מעבדה ממשרד הבריאות נדרשים להשתלם במעבדה כלשהי בהיקף של 600–1,200 שעות **בלא תשלום**, ולעמוד בבחינה. שנית, המשכורת שמשרד הבריאות מציע למדענים אלה נמוכה מאוד בהשוואה למשכורת שמשטרת ישראל מציעה למדענים. מהמכון נמסר כי משכורתו של עובד מעבדה מתחיל בעל תואר שני במכון היא כ-4,000 ש"ח, ואילו משכורתו של עובד בעל הכשרה ותפקיד זהים לחלוטין במשטרת ישראל גבוהה פי-2.5 ואף יותר מכך, וכי ברור שבנסיבות אלה המכון מתקשה לגייס מדענים לשורותיו.

מהמשטרה נמסר כי "למצוקות (המכון) בתחום הביולוגיה המשפטית השפעה ישירה על איכות וזמינות המענה הניתן למשטרת ישראל, בייחוד בכל הקשור לטיפול בתיקי רצח".³⁶

מתמחים ברפואה משפטית³⁷

³⁰ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.

³¹ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.

³² ש.ם.

³³ מר ראובן קוגן, רכז בריאות באגף התקציבים שבמשרד האוצר, שיחת טלפון, 25 באפריל 2007.

³⁴ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", שיחת טלפון.

³⁵ ד"ר בני דוידזון, מכתב, 1 באפריל 2007.

³⁶ תנ"צ עזי צדוק, ראש חטיבת זיהוי פלילי, משטרת ישראל, מכתב, 8 במרס 2007.

כאמור, המכון הלאומי לרפואה משפטית מוכר גם כמוסד להתמחות ברפואה משפטית. ההתמחות בתחום זה נמשכת חמש שנים, שלוש שנות התמחות ברפואה משפטית, שנה וחצי באנטומיה פתולוגית וחצי שנה בכירורגיה או ברפואה פנימית.

בעשר השנים האחרונות סיימו שמונה מתמחים את התמחותם במכון, שניים מהם עובדים כיום במכון. מהמכון נמסר כי יש ירידה בביקוש להתמחות ברפואה משפטית, בעיקר בשל תדמית המכון בשנים האחרונות ובשל העדר תגמול הולם. בשנים האחרונות עזבו את המכון שלושה מתמחים לפני תום התמחותם מסיבות אלה. לאחרונה פרסם המכון באמצעי התקשורת הודעות בדבר חיפוש רופאים המבקשים להתמחות ברפואה משפטית, ונמסר כי התקבלו כ-20 פניות, חלקן ראויות ביותר.

נציין כי כיום עובדים במכון שלושה רופאים מתמחים, הוותיק שבהם החל את התמחותו בדצמבר 2005 והאחרון החל את התמחותו בפברואר 2007. כאמור, ההתמחות ברפואה משפטית נמשכת כחמש שנים.

5. תקציב המכון

5.1. התקציב הקיים

המכון הלאומי לרפואה משפטית מתקצב בכספי משרד הבריאות. **בסיס התקציב של המכון בשנת 2007 הוא 8,076,000 ש"ח.** כ-80% מתקציב זה (6,521,000 ש"ח) הם תקציב שכר וכ-20% (1,555,000 ש"ח) הם תקציב תפעול.³⁸ חלק מתקציב התפעול של המכון מותנה בהכנסותיו העצמיות מגורמים אחרים בעבור שירותים שהוא נותן (כגון חניטה) עד 1,275,000 ש"ח.

בבסיס התקציב של המכון נכלל סכום השתתפות המועבר מהמשרד לביטחון הפנים למשרד הבריאות בעבור השירותים שהמכון נותן למשטרת ישראל. בשנת 2007 סכום זה הוא 1,280,000 ש"ח. על-פי הסכם רב-שנים בין המשרד לביטחון הפנים ובין משרד הבריאות, סכום השתתפות השנתי הוא 1,250,000 ש"ח, והוא מתעדכן מזמן לזמן על-פי המדד. כאמור, סכום זה הוא השתתפות המשטרה בהוצאות השוטפות של המכון, וחלק קטן ממנו מיועד להצטיידות ולחידוש בלאי.³⁹

סכום ההשתתפות הוא גלובלי ואינו תלוי בהיקף העבודה ובעלות העבודה הנעשית במכון בעבור המשטרה. לדוגמה, בשנת 2006 העבירה המשטרה למכון 1,280,000 ש"ח, אף שעל-פי תעריפי משרד הבריאות עשה המכון בעבור המשטרה בשנה זו עבודה שעלותה 5,700,583 ש"ח – בלי להביא בחשבון את עבודות המעבדה הביולוגית, שעלותן גבוהה מאוד.⁴⁰

5.2. התוספת התקציבית הנדרשת למכון

מהמכון נמסר כי התקציב העומד לרשותו אינו תואם את צרכיו ואינו מאפשר מתן שירות הולם.⁴¹

³⁷ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.

³⁸ הגב' מירי כהן, עוזרת בכירה למנכ"ל משרד הבריאות, מכתב, 25 במרס 2007.

³⁹ תנ"צ עזי צדוק, ראש חטיבת זיהוי פלילי, משטרת ישראל, מכתב, 8 במרס 2007.

⁴⁰ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.

⁴¹ שם.

ממשרד הבריאות נמסר כי התוספת הנדרשת למכון בבסיס התקציב לצורך פעילותו השוטפת היא 4,287,000 ש"ח (2,895,000 ש"ח לתקציב השכר ו-1,392,000 ש"ח לתקציב התפעול). כלומר – כיום משרד הבריאות מעביר למכון תקציב שנתי בסך 8,076,000 ש"ח, אף שלפיו התקציב השנתי הנדרש למכון הוא 12,363,000 ש"ח.⁴²

לפי משרד הבריאות נדרשת נוסף על האמור תוספת תקציבית חד-פעמית לצורך שדרוג המכון והשירותים שעליו לספק, בסך 3,987,000 ש"ח, שיינתנו על פני חמש שנים, כמפורט להלן:⁴³

השנה	2007	2008	2009	2010	2011	סך הכול
תוספת התקציב (בש"ח)	1,096,000	500,000	985,000	707,000	700,000	3,987,000

מהמכון נמסר כי כדי לא לפגור אחר ההתפתחויות המדעיות בתחום הביולוגיה המשפטית יש לקלוט מדי שנה מערכות בדיקה חדשות, תוכנות מחשב ומכשור חדיש. עקב העדר תקציב טכנולוגיות חדשות נכנסות למכון בקצב אטי מאוד. לדוגמה, במאגרי המעבדה הממוחשבים פרופילים גנטיים של אלמונים שנותרו לא מזוהים. הצלבת פרופילים אלה עם רשימת קרובי משפחה שמחפשים את יקיריהם אינה אפשרית בשל העדר תוכנה מתאימה.⁴⁴

נוסף על האמור, עקב בעיות כוח-האדם והתקציב זה שנתיים שלא נעשה במכון זיהוי עצמות המתבסס על דנ"א מיטוכונדריאלי. זיהוי עצמות בשיטה זו חשוב מאוד בעיקר לצה"ל ולמוסדות ביטחוניים נוספים. כאמור, אין בדיקה זו נעשית כיום במכון, והדגימות לצורך עריכתה נשלחות למעבדות בחו"ל, אף שפעמים רבות עצם קיומן סודי ביותר. נוסף על כך, כמו בכל תחום מדעי אחר, הכרחי שהמדענים יתעדכנו במסגרת פגישות מדעיות וכנסים, אולם כיום אין לכך תקציב.⁴⁵

מהנהלת המכון לרפואה משפטית נמסר כי "למרות הקשיים הרציניים ביותר שאליהם נקלע המכון בשבע השנים האחרונות, הוא הצליח להתמודד עם מרבית המטלות, אך זה גרם לשחיקה רצינית מאוד של האנשים העובדים במכון ולא אפשר פיתוח והתקדמות נאותים כנדרש ממכון מעין זה".⁴⁶

במשטרה סבורים כי העדר התקינה ועמו התחלופה הגבוהה במשרות המומחים במכון משפיעים על טיב השירות הניתן לה וכי העומס על הצוותים המקצועיים במכון אינו מקובל במוסדות דומים בעולם המערבי.⁴⁷ ממשרד המשפטים נמסר כי המחסור בכוח-אדם במכון משפיע על פעילות פרקליטות המדינה וכי ההשפעה ניכרת בעיכובים בקבלת חוות דעת לצורך נקיטת הליכים פליליים.⁴⁸

6. פעולות שנוקטים הגורמים הנוגעים בדבר לשיפור מצב המכון

⁴² הגב' מירי כהן, עוזרת בכירה למנכ"ל, משרד הבריאות, מכתב, 25 במרס 2007.

⁴³ הגב' מירי כהן, עוזרת בכירה למנכ"ל משרד הבריאות, מכתב, 25 במרס 2007.

⁴⁴ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", מכתב, 1 באפריל 2007.

⁴⁵ שם.

⁴⁶ שם.

⁴⁷ תני"צ עוזי צדוק, ראש חטיבת זיהוי פלילי, משטרת ישראל, מכתב, 11 במרס 2007.

⁴⁸ עו"ד הרן רייכמן, עוזר משטי למנכ"ל, משרד המשפטים, מכתב, 7 במאי 2007.

בתחילת שנת 2007 התכנסו מנכ"ל משרד הבריאות, מנכ"ל המשרד לביטחון הפנים ומנכ"ל משרד המשפטים כדי לעצב תוכנית תקציבית למכון שייכללו בה השקעות בפיתוח, עדכון הציוד, בחינת מצבת כוח-האדם הדרושה ועוד. ממשרד הבריאות נמסר כי הכוונה היא שבמסגרת תוכנית זו ישתתף משרד המשפטים בתקצוב המכון.⁴⁹

נציין כי במסגרת השאיפה לשפר את מצבו של המכון מתנהל זה כמה שנים דיון בשאלה על איזה משרד ממשלתי לקבל עליו את האחריות למכון – אם משרד הבריאות, שאחריותו היא בעיקר מקצועית, צריך לשאת בהוצאה התקציבית של המכון, או שמא המשרד לביטחון הפנים או משרד המשפטים, שהם הצרכנים המרכזיים של שירותי המכון, הם שצריכים לקבל עליהם את האחריות לו ולממן את פעילותו.

ממשרד הבריאות נמסר כי זה שנים שהוא תומך בהעברת המכון למשרד המשפטים או למשרד לביטחון הפנים, כפי שמקובל במדינות רבות בעולם המערבי. "עם זאת, המשרד מקבל את הרצון של המשרדים האחרים שהמכון יישאר באחריות משרד הבריאות כיוון שרוב הפעילות וההכשרה הן רפואיות מקצועיות. אולם לשם כך יש לוודא שתקציבו של המכון יותאם לצרכים ולהתפתחות המקצועית והטכנולוגית בעולם בתחום ולהיקפי הפעילות. השאלה של התאמת התקציב היא הרבה יותר מרכזית משאלת הכפיפות, שכן יש שיתוף פעולה טוב מאוד בין כל הגופים".⁵⁰

מהמשרד לביטחון הפנים נמסר כי במסגרת הדיונים בין מנכ"ל משרד הבריאות, מנכ"ל המשרד לביטחון הפנים ומנכ"ל משרד המשפטים נדונה גם סוגיית כפיפות המכון הלאומי לרפואה משפטית. בתשובה על השאלה מהי עמדת המשרד בנושא זה נענינו כי "המשרד לביטחון פנים טרם גיבש את עמדתו בנושא כפיפות המכון ויש צורך בעבודת מטה מסודרת על מנת לגבש עמדה".⁵¹

משרד המשפטים השיב על פנייתנו בשאלת כפיפות המכון הלאומי לרפואה משפטית כי "כפי שנמסר לנו על-ידי המשרד לביטחון פנים, כיום מתבצעת עבודת מטה אשר במסגרתה בוחן המשרד לביטחון פנים את אפשרות העברת המכון לתחום אחריותו, אך טרם התקבלו החלטות. במידת הצורך יביע משרד המשפטים את עמדתו לאחר השלמת עבודת המטה. מכל מקום, משרד המשפטים אינו סבור כי יש מקום להכפיף את המכון למשרד המשפטים, אלא כי ימשיך לקבל מהמכון תוצרים כפי שהוא מקבל מהמשרד ומגורמים נוספים".⁵²

ממשרד האוצר נמסר כי הוא אינו מכיר את התוכנית התקציבית לשדרוג המכון וכי עד לסיום כתיבת מסמך זה לא נתקבלה ממשרד הבריאות פנייה בנושא.⁵³ במשרד האוצר מזכירים כי בתקציב לשנת 2007 ניתנה למשרד הבריאות תוספת תקציבית בעבור שני תקנים לרופאים משפטיים.⁵⁴ כאמור, מהמכון נמסר כי תוספת זו טרם הועברה אליו.⁵⁵

---

⁴⁹ תני"צ עוזי צדוק, ראש חטיבת זיהוי פלילי, משטרת ישראל, מכתב, 11 במרס 2007, וגם: הגב' מירי כהן, עוזרת בכירה למנכ"ל משרד הבריאות, מכתב, 25 במרס 2007.

⁵⁰ הגב' מירי כהן, עוזרת בכירה למנכ"ל משרד הבריאות, מכתב, 25 במרס 2007.

⁵¹ מר שגיא שייך, עוזר למנכ"ל המשרד לביטחון הפנים, מכתב, 6 במאי 2007.

⁵² עו"ד הרן רייכמן, עוזר משפטי למנכ"ל משרד המשפטים, מכתב, 7 במאי 2007.

⁵³ מר ראובן קוגן, רכז בריאות באגף התקציבים שבמשרד האוצר, שיחת טלפון, 7 במאי 2007.

⁵⁴ מר ראובן קוגן, שיחת טלפון, 25 באפריל 2007.

⁵⁵ ד"ר בני דוידזון, מנהל המרכז הרפואי "אסף הרופא", שיחת טלפון.

